

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته علوم سیاسی-مطالعات منطقه ای خاورمیانه

تأثیر مسابقه تسلیحاتی بر نظم های منطقه ای

(مطالعه موردی : مسابقه تسلیحاتی و نظم منطقه ای خاورمیانه)

به کوشش

بهاره پورجم

استاد راهنما

دکتر فرهاد قاسمی

شهریور ماه 1392

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خدا

اظہارنامہ

اینجانب، بہارہ پورجم دانشجوی رشتہ مطالعات منطقہ ای با تأکید بر خاورمیانہ، دانشکدہ حقوق و علوم سیاسی، اظہار می کنم این پایان نامہ، حاصل پژوهش خودم بودہ و در جاهایی کہ از منابع دیگران استفادہ کردہ ام، نشانی دقیق و مشخصات کامل آن را نوشتہ ام. همچنین اظہار می کنم کہ تحقیق و موضوع پایان نامہ ام تکراری نیست و تعہد می نمایم کہ بدون مجوز دانشگاہ، دستاوردهای آن را منتشر ننمودہ و یا در اختیار غیر، قرار ندهم. کلیہ حقوق این اثر مطابق با آیین نامہ مالکیت فکری و معنوی متعلق بہ دانشگاہ شیراز است.

نام و نام خانوادگی : بہارہ پورجم

تاریخ و امضاء :

به نام خدا

تأثیر مسابقه تسلیحاتی بر نظم های منطقه ای
مطالعه ی موردی : مسابقه تسلیحاتی و نظم منطقه ای خاورمیانه

به کوشش :

بهاره پورجم

پایان نامه ارائه شده به معاونت تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز به عنوان بخشی از فعالیت های
تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته ی:

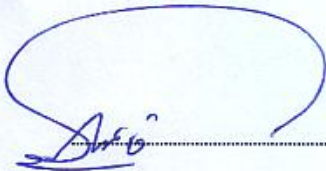
علوم سیاسی - مطالعات منطقه ای خاورمیانه

گروه علوم سیاسی

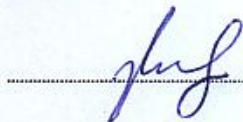
از دانشگاه شیراز

جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی پایان نامه توسط هیأت داوران با درجه : عالی

دکتر فرهاد قاسمی، دانشیار بخش علوم سیاسی (استاد راهنما)

دکتر ابراهیم عباسی، استادیار بخش علوم سیاسی (استاد مشاور)

دکتر سید جواد صالحی، استادیار بخش علوم سیاسی (استاد داور)

شهریور ماه ۹۲

تقدیم به:

* پیشگاه مقدس حضرت ولی عصر (عج)؛

* پدر بزرگوار و مادر مهربانم، آن دو فرشته ای که از خواسته هایشان گذشتند، سختی ها را به جان خریدند و

خود را سپر بلاهای مشکلات و ناملایمات گرفتار تا من به جایگاهی که اکنون در آن ایستاده ام برسم؛

* به آنان که در راه کسب علم و دانش راهنمایم بودند؛

* به آنان که آزادی و کرامت انسانی را پاس می دارند.

پروردگارا حسن حاقبت، سلامت و سعادت را برای آنان مقدر نما.

سپاسگزاری

سپاس خدای را که سخنوران، در ستودن او بمانند و شمارندگان، شمردن نعمت های او ندانند و کوشندگان، حق او را گزاردن نتوانند ؛ و سلام و مورد بر محمد و خاندان پاک او. بدون شک جایگاه و منزلت معلم، اجل از آن است که در مقام قدردانی از زحمات بی شائبه ی او، با زبان قاصر و دست ناتوان چیزی بنگاریم. اما از آنجایی که تجلیل از معلم، سپاس از انسانی است که هدف و غایت آفرینش را تأمین و سلامت امانت هایی را که به دستش سپرده اند، تضمین خواهد کرد ؛ بر حسب وظیفه، از استاد عزیز و بزرگوارم **جناب آقای دکتر فرهاد قاسمی** که در کمال سعه صدر، زحمت راهنمایی این پژوهش را بر عهده گرفتند و با حسن خلق و فروتنی، از هیچ کمکی در این عرصه بر من دریغ ننمودند ؛ و از استاد محترم **جناب آقای دکتر ابراهیم عباسی** که مشاوره این پژوهش را متقبل شدند و با مساعدت خویش به رفع کاستی های آن کمک کردند ؛ کمال تشکر و قدردانی را دارم.

باشد که این خردترین، بخشی از زحمات آنان را سپاس گوید.

چکیده

تأثیر مسابقه تسلیحاتی بر نظم های منطقه ای (مطالعه موردی : مسابقه تسلیحاتی و نظم منطقه ای خاورمیانه)

به کوشش

بهاره پورجم

نظام بین الملل هرج و مرج گونه و وجود معمای امنیت در آن از گذشته، عامل اصلی شکل گیری مسابقه تسلیحاتی بوده است. از سوی دیگر، مسابقه تسلیحاتی دارای نقاط ثبات و بی ثباتی راهبردی است؛ چنان که می تواند عامل ثبات یا بی ثباتی در شبکه های منطقه ای محسوب گردد. به همین علت، تأثیر مسابقه تسلیحاتی بر نظم های منطقه ای و به طور موردی، تأثیر مسابقه تسلیحاتی بر نظم منطقه ای خاورمیانه تبدیل به پرسش اصلی این پژوهش شده است. در همین راستا این فرضیه مطرح گشته که در صورتی که مسابقه تسلیحاتی، ثبات راهبردی را در موازنه قوا و بازدارندگی؛ در قالب نقطه تعادل راهبردی در پی داشته باشد، مسابقه تسلیحاتی ثبات را و در حالتی که باعث ایجاد بی ثباتی در موازنه قوا و بازدارندگی گردد، مسابقه تسلیحاتی بی ثبات کننده می باشد. لذا پژوهش حاضر، ابتدا به تحلیل بنیان های نظری و مفهومی در مدل سازی مسابقه تسلیحاتی و همچنین، نظم های منطقه ای در سه گونه از شبکه های منطقه ای سامان یافته، تصادفی، و فاقد معیار می پردازد. سپس، در تطبیق شبکه منطقه ای خاورمیانه با شبکه منطقه ای فاقد معیار با توجه به ویژگی های مربوطه، به این نتیجه می رسد که تهدیدات راهبردی که به صورت بالقوه و بعضاً بالفعل در شبکه منطقه ای خاورمیانه وجود دارند، با تحت تأثیر قراردادن چرخه استراتژی کشورهای این منطقه، آن ها را به سمت مسابقه های تسلیحاتی کمی و کیفی سوق داده اند؛ بروز مسابقه تسلیحاتی به ویژه از نوع کیفی در منطقه خاورمیانه، به دلیل محیط راهبردی بی ثبات منطقه، به عنوان یکی از راهکارهای برقراری ثبات راهبردی در این منطقه مطرح است؛ از این منظر که مسابقه تسلیحاتی، پس از رسیدن به نقطه ثبات می تواند گامی در جهت ایجاد رژیم امنیتی کنترل تسلیحات در منطقه خاورمیانه محسوب گردد.

واژگان کلیدی: مسابقه تسلیحاتی - ثبات راهبردی - موازنه قوا - بازدارندگی - خاورمیانه - شبکه منطقه ای - نظم منطقه

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول : مقدمه
.....	1-1- طرح موضوع
.....	1-2- سؤال اصلی
.....	1-3- سؤالات فرعی
.....	1-4- ادبیات موضوع
.....	1-5- هدف پژوهش
.....	1-6- فرضیه پژوهش
.....	1-7- عملیاتی کردن فرضیه و مدل تحلیلی
.....	1-8- روش پژوهش
.....	1-9- پیامدهای اثبات
.....	1-10- قلمرو پژوهش
.....	1-11- ساماندهی پژوهش
.....	پی نوشت ها
	فصل دوم : بنیان های مفهومی و نظری مسابقه تسلیحاتی و نظم های منطقه ای
.....	مقدمه
.....	2-1- جایگاه مسابقه تسلیحاتی در نظریه روابط بین الملل
.....	2-1-1- تعریف مسابقه تسلیحاتی و معادله آن
.....	2-1-2- ویژگی و انواع مسابقه تسلیحاتی
.....	2-1-3- علل شکل گیری مسابقه تسلیحاتی
.....	2-2- پیامدهای نظری بروز مسابقه تسلیحاتی
.....	2-2-1- جایگاه مسابقه تسلیحاتی در سیستم های مدیریت نظم
.....	2-2-1-1- مسابقه تسلیحاتی ثبات زا
.....	2-2-1-2- مسابقه تسلیحاتی بی ثبات کننده

- 2- 3- پیامدهای عملی بروز مسابقه تسلیحاتی
- 2- 3- 1- مسابقه تسلیحاتی و نظم های منطقه ای
- 2- 3- 1- 1- گونه شناسی نظم های منطقه ای
- 2- 3- 1- 2- کالبد شکافی شبکه های منطقه ای
- 2- 3- 1- 3- نظم های منطقه ای و انواع شبکه های منطقه ای
- 2- 3- 1- 4- پیامدهای مسابقه تسلیحاتی بر انواع نظم های منطقه ای در شبکه های منطقه ای مرتبط با آن ها
- استنتاجات نظری

فصل سوم : تأثیر مسابقه تسلیحاتی بر نظم منطقه ای خاورمیانه

- مقدمه
- 3- 1- گونه شناسی شبکه منطقه ای خاورمیانه
- 3- 2- ویژگی و انواع مسابقه تسلیحاتی در شبکه منطقه ای خاورمیانه
- 3- 3- علل شکل گیری مسابقه تسلیحاتی در شبکه منطقه ای خاورمیانه
- 3- 3- 1- الگوی روابط در میان واحدها
- 3- 3- 2- محیط ژئوپلیتیک
- 3- 3- 3- وضعیت ژئواکونومیک
- 3- 3- 4- جغرافیای انسانی و ژئوپلیتیک جمعیت
- 3- 3- 5- ساختار قدرت واحدها
- 3- 4- پیامد بروز مسابقه تسلیحاتی در شبکه منطقه ای خاورمیانه
- 3- 4- 1- تسلیحات نظامی و ساختار و فرایند تعارضات در شبکه منطقه ای خاورمیانه
- 3- 4- 2- تأثیر مسابقه تسلیحاتی بر سیستم های مدیریت تعارضات در منطقه خاورمیانه
- استنتاج نظری: مسابقه تسلیحاتی و نظم منطقه ای خاورمیانه
- دستور کار نظم منطقه ای خاورمیانه و سیاست های پیشنهادی

منابع

- منابع فارسی
- منابع انگلیسی
- سایت ها

فهرست شکل ها

عنوان	صفحه
شکل 1-1: چرخه تسلیحات در روابط بین الملل	
شکل 2-1: مدل تحلیلی فرضیه	
شکل 2-1: عناصر منطقی واقع گرایی و مسابقه تسلیحاتی	
شکل 2-2: مراحل گذار به رژیم امنیتی کنترل تسلیحات	
شکل 2-3: چرخه شکل گیری مسابقه تسلیحاتی	
شکل 2-4: پیامد دخالت مداخله گر در مسابقه تسلیحاتی	
شکل 2-5: بخش های یک سیستم تابعه	
شکل 2-6: الگوی نظم منطقه ای تبعی	
شکل 2-7: الگوی نظم های منطقه ای متعارض و همپوش	
شکل 2-8: الگوی نظم های منطقه ای متعامل	
شکل 2-9: شبکه منطقه ای سامان یافته	
شکل 2-10: شبکه منطقه ای تصادفی	
شکل 2-11: شبکه منطقه ای فاقد معیار	
شکل 2-12: شبکه منطقه ای سلسله مراتبی	
شکل 2-13: الگوی تطبیقی نظم های منطقه ای در سه گونه از شبکه های منطقه ای : سامان یافته، تصادفی، و فاقد معیار	
شکل 2-14: مدل تحلیلی بروز مسابقه تسلیحاتی در شبکه منطقه ای سامان یافته و پیامد آن بر نظم منطقه ای مربوطه	
شکل 2-15: مدل تحلیلی بروز مسابقه تسلیحاتی در شبکه منطقه ای تصادفی و پیامد آن بر نظم منطقه ای مربوطه	
شکل 2-16: مدل تحلیلی بروز مسابقه تسلیحاتی در شبکه منطقه ای فاقد معیار و پیامد آن بر نظم منطقه ای مربوطه	
شکل 3-1: محدوده جغرافیایی منطقه خاورمیانه	

- شکل 3-2 الگوی نظم حاکم بر شبکه منطقه ای خاورمیانه در قالب مدل کاتزونشتاین.....
- شکل 3-3 : محدوده جغرافیایی شعاع تهدید توانایی موشکی ایران
- شکل 3-4 : میزان پوشش موشک های بالستیک اسرائیل
- شکل 3-5 : آبراه های استراتژیک در منطقه خاورمیانه
- شکل 3-6 : نقشه توزیع ادیان و مذاهب در خاورمیانه
- شکل 3-7 : نقشه توزیع قومیت ها در خاورمیانه
- شکل 3-8 : کشورهای که در طرح خاورمیانه بزرگ، ایجاد می شوند
- شکل 3-9 : مدل شکل گیری مسابقه تسلیحاتی در شبکه منطقه ای خاورمیانه
- شکل 3-10: تأثیر مسابقه تسلیحاتی بر ساختار و فرایند تعارضات در خاورمیانه
- شکل 3-11: تأثیر مسابقه تسلیحاتی بر سیستم های مدیریت تعارضات در خاورمیانه
- شکل 3-12: مدل تحلیلی تأثیر مسابقه تسلیحاتی بر نظم منطقه ای خاورمیانه
- شکل 3-13: مدل دستیابی به ثبات راهبردی در منطقه از طریق گسترش همکاری در میان واحدها

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول 2-1 : کیفیت تصمیم گیری در رابطه با کسب تسلیحات.....	
جدول 3-1 : مشخصات موشکهای بالستیک ایران.....	
جدول 3-2 : مشخصات موشک های بالستیک اسرائیل.....	
جدول 3-3 : منابع نفت و گاز اثبات شده در منطقه خاورمیانه.....	
جدول 3-4 : حجم ذخایر نفت و گاز طبیعی در شبکه منطقه ای خاورمیانه.....	
جدول 3-5 : جمعیت جهان و منطقه خاورمیانه در سال 2010.....	
جدول 3-6 : حجم خرید تسلیحات در موافقتنامه های جدید انتقال تسلیحات به کشورهای خاورمیانه از کشور مبدأ (بر حسب دلار).....	

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار 1-2 : مسابقه تسلیحاتی باثبات	
نمودار 2-2 : مسابقه تسلیحاتی بی ثبات	
نمودار 3-1 : میزان درگیری های مسلحانه در مناطق جهان در طی سال های 1960 تا 2002	
نمودار آماری 3-2 : هزینه های نظامی در خاورمیانه و واردات تسلیحات از زمان جنگ اکتبر 1967 تا سال 1995	
نمودار آماری 3-3 : مقایسه مجموع وسایل جنگی (تعداد تانک ها ، وسایل دیده بانی و شناسایی و...) در بین اعراب و اسرائیل در طی سال های 1973 تا 2010	
نمودار آماری 3-4 : تعداد هواپیماهای جنگی اعراب و اسرائیل در طی سال های 1973 تا 2010	
نمودار آماری 3-5 : مقایسه انواع تانک های اسرائیل در برابر کشورهای مصر ، اردن ، لبنان ، سوریه در سال 2010	
نمودار آماری 3-6 : مقایسه پیشرفته ترین هواپیماهای جنگی اعراب و اسرائیل در سال 2010	
نمودار آماری 3-7 : مقایسه انواع هلی کوپترهای جنگنده و نظامی اعراب و اسرائیل در سال 2010	
نمودار آماری 3-8 : مقایسه تعداد موشک های پرتاب کننده (تک منظوره ، دو منظوره و چند منظوره) در بین کشورهای خلیج فارس از سال 1990 تا 2010	
نمودار آماری 3-9 : مقایسه تعداد هواپیماهای جنگنده در بین کشورهای خلیج فارس از سال 1993 تا 2010	
نمودار آماری 3-10 : مقایسه مجموع تعداد تانک ها و سایر وسایل جنگی در بین کشورهای خلیج فارس از سال 1990 تا 2010	
نمودار آماری 3-11 : مقایسه تعداد و انواع کشتی های جنگی در بین کشورهای خلیج فارس در سال 2010	
نمودار آماری 3-12 : مقایسه تعداد و انواع هلی کوپترهای نظامی در بین کشورهای	

..... خلیج فارس در سال 2010
نمودار 3-13 : روند مصرف انواع منابع انرژی در جهان از سال 1970 تا 2025
..... نمودار 3-14 : تخمین میزان وابستگی آمریکا به واردات نفت تا سال 2035
..... نمودار آماری 3-15 : مقایسه تعداد هواپیماهای جنگی (پره ثابت) و هلی کوپترهای نظامی
..... شمال آفریقا در سال 1999
..... نمودار آماری 3-16 : مقایسه تعداد توپخانه های شمال آفریقا با توجه به نوع تسلیحات در
..... سال 1999
..... نمودار آماری 3-17 : مقایسه تعداد نیروهای زرهی شمال آفریقا با توجه به نوع تجهیزات در
..... سال 1999
..... نمودار آماری 3-18 : مقایسه پیشرفته ترین هواپیماهای جنگی اعراب و اسرائیل در سال
..... 2010
..... نمودار آماری 3-19 : مقایسه تعداد نیروهای توپخانه ای اعراب و اسرائیل
..... با طبقه بندی انواع سلاح ها در سال 2010
..... نمودار آماری 3-20 : مقایسه تعداد نیروهای زرهی اعراب و اسرائیل در سال 2010
..... نمودار آماری 3-21 : مقایسه نیروی انسانی نظامی در بین کشورهای خلیج فارس به تفکیک
..... بخش ها در سال 2010
..... نمودار آماری 3-22 : مقایسه انواع کشتی های دریایی در بین کشورهای خلیج فارس
..... در سال 2010
..... نمودار آماری 3-23 : مقایسه انواع هواپیماهای شناسایی در بین کشورهای
..... خلیج فارس در سال 2010

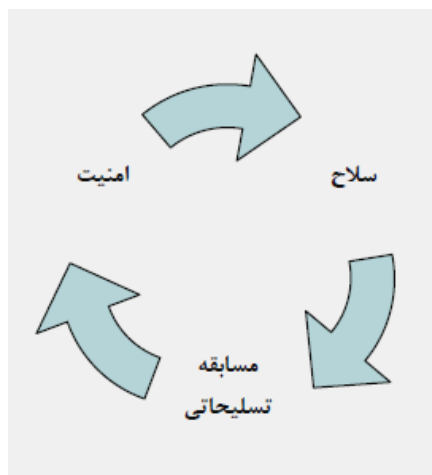
فصل اول

مقدمه

1-1- طرح موضوع

بشر همواره از زمان پیدایش خود با تهدیدات زیادی مواجه بوده که به نوعی حیاتی ترین ارزش، یعنی بقای او را در معرض خطر قرار می دادند. به عبارتی در برابر عوامل تهدیدکننده اش با معمای امنیت رو به رو بوده است. از این رو به ساخت ابزارهایی جهت دفاع از خود روی آورد. در دوران نخستین زندگی بشری، امنیت مفهومی ساده محسوب می شد که گستره و کارگزاران محدودی را در خود جای داده می داد و بر این اساس، تهدیداتی مشخص و معین نیز نمایان می شدند. ولی زندگی اجتماعی بشر همیشه یکسان نبوده است. زمانی گروه های محدود اجتماعی به عنوان کارگزار امنیت در زندگی اجتماعی محسوب می شدند و زمانی دیگر، گروه های قومی و طوایف شکل یافتند و امنیت فرد با امنیت گروه های قومی و طایفه خود گره خورد. پس از تشکیل واحدهای بزرگ تری تحت عنوان دولت - شهرها، امنیت فرد با دولت - شهرها مرتبط گشت؛ و دوره ای دیگر کشورها پا به عرصه وجود نهادند و امنیت کشور مطرح گردید. با شکل گیری سیستم بین الملل و سیستم های تابعه منطقه ای نیز، معمای امنیت و بقاء وجه گسترده تری یافت. بدین ترتیب می توان گفت که امنیت در قالب ارزش های حیاتی و اساسی، تهدیدات، کارگزاران تهدیدات، و آسیب پذیری های موجود؛ به عنوان یک معمای ذاتی در سیستم بین الملل مطرح می باشد. در همین چارچوب، دیدگاه های مختلفی در روابط بین الملل سعی بر تبیین معمای امنیت و بقاء و عناصر مرتبط با آن داشته اند. در این میان، رهیافت واقع گرایی از مهم ترین رهیافت هایی است که در این خصوص به بررسی موضوع پرداخته است. این رهیافت، تأمین امنیت واحدها را در قالب کسب و ارتقای توانمندی های

نظامی و تسلیحاتی مطرح می کند. در طول تاریخ نیز، مشاهده شده است که واحدهای سیستم بین الملل، روش های خاصی را برای مدیریت و تأمین امنیت خود به کار گرفته اند. از جمله کنش های راهبردی آنها در جهت تأمین امنیت شان، مجهز شدن به سلاح بوده است. بدین ترتیب با توجه به ذاتی بودن معمّای امنیت در سیستم بین الملل و شواهد موجود در طول تاریخ، می توان گفت که چرخه ای به نام چرخه تسلیحات در روابط بین الملل وجود دارد. این چرخه از سه بخش تشکیل شده که عبارتند از: 1) امنیت 2) سلاح 3) مسابقه تسلیحاتی. چرخه تسلیحات بیانگر این مسئله است که وجود معمّای امنیت، باعث ترغیب واحدها به سمت کسب، حفظ، و افزایش سلاح های راهبردی می شود. نتیجه منطقی چنین روندی در سیستم بین الملل آنارشیک، بروز مسابقه تسلیحاتی خواهد بود. مسابقه تسلیحاتی نیز با معمّای ثبات رو به رو می گردد؛ بدین صورت که توسعه کمی و کیفی تسلیحات نظامی توسط واحدها (مسابقه تسلیحاتی)، امنیت هر یک از واحدها را تحت تأثیر قرار خواهد داد. (مطابق شکل زیر)

شکل 1-1: چرخه تسلیحات در روابط بین الملل

از لحاظ تاریخی می توان گفت که جنگ سرد یکی از عوامل مؤثری بود که برای چند دهه به عنوان عامل اصلی رقابت های تسلیحاتی در سیستم بین الملل عمل می کرد. مسابقه تسلیحاتی در خرده سیستم ها (مناطق) نیز از یک سو بازتابی از شرایط سیاسی، اقتصادی و همچنین موقعیت ژئوپلیتیک هر یک از واحدهای منطقه و از سوی دیگر، بازتاب شرایط داخلی منطقه (الگوی روابط در میان واحدها) می باشد.

منطقه خاورمیانه بنا به دلایل ژئوپلیتیکی (موقعیت ارتباطی آن با سایر سیستم های منطقه ای) و ژئواکونومیکی (وجود ذخایر و منابع انرژی فراوان) ، از جمله مناطق راهبردی در سیستم بین الملل می باشد. پیرامون الگوی روابط در میان واحدهای آن، می توان وجود نظم و بی نظمی را شاهد بود؛ به طوری که این منطقه، به عنوان یک شبکه منطقه ای فاقد معیار (مدل جهان کوچک) در سیستم بین الملل مطرح است که واحدهای آن با معمّای امنیت و بحران قدرت رو به رو هستند. از این رو کشورهای منطقه خاورمیانه، با اهدافی همچون افزایش قدرت خود و تأثیرگذاری بر سایر واحدها و همچنین ایجاد بازدارندگی، بر افزایش توان نظامی خود تأکید دارند. آمارها و برآوردها نشان داده است که میزان تسلیحات و تأسیسات نظامی کشورهای منطقه خاورمیانه در مقایسه با جمعیت و درآمد سرانه مردم این منطقه، در دنیا بی نظیر است. تاریخ منطقه خاورمیانه نیز بیانگر این موضوع است که این منطقه در مقایسه با سایر مناطق، بالاترین میزان درگیری های مسلحانه داخلی را در طول سال های 1960 تا 2003 به خود اختصاص داده است. بخش عمده ای از این درگیری ها مربوط به مناقشه اعراب و اسرائیل، جنگ ایران و عراق، و جنگ دوم خلیج فارس می باشد. بنابراین، کشورهای منطقه خاورمیانه با داشتن چنین سطحی از منازعات داخلی و همچنین مواجه بودن با معمّای امنیت، در چرخه گریز ناپذیر تسلیحات گرفتار ، و در برخی از مقاطع، وارد یک مسابقه تسلیحاتی شده اند.

این نوع مسابقه تسلیحاتی دارای پیامدهای دوگانه مثبت و منفی است که می تواند برای هر یک از واحدها در سیستم بین الملل به طور عام ؛ و واحدهای موجود در شبکه های منطقه ای به طور خاص، بازدارنده یا جذاب باشد. به عبارتی مسابقه تسلیحاتی که در قالب چرخه تسلیحات در روابط بین الملل و مطالعات منطقه ای شکل می گیرد؛ دارای نقاط ثبات و بی ثباتی راهبردی خواهد بود. به عبارتی مسابقات تسلیحاتی از منظر پیامدهای خود بر نظم سیستمی، متفاوت و متمایز می باشند در همین راستا چنین موضوعی، مسئله مسابقه تسلیحاتی را به عنوان یکی از موضوعات مهم در حوزه مطالعات بین المللی و منطقه ای، و نیازمند تحلیل و سیاستگذاری مطرح می نماید و ابهامات نظری متعددی پیرامون این موضوع در حوزه مذکور پدیدار می شود.

1-2- سؤال اصلی

بنابراین با توجه به واقعیت های مذکور، پرسشی که محور اساسی پژوهش حاضر را شکل می دهد به دو صورت بیان می شود :

اولاً، با توجه به ذاتی بودن معمّای امنیت در سیستم بین الملل و همچنین مفروض بودن وجود چرخه تسلیحاتی در روابط بین الملل، این سؤال مطرح می شود که مسابقه تسلیحاتی در چه شرایطی بی ثباتی راهبردی و نا امنی را در پی خواهد داشت ؟ و در چه شرایطی نیز به ثبات راهبردی و ایجاد امنیت کمک خواهد کرد ؟

ثانیاً، تأثیر تسلیحات و مسابقه تسلیحاتی ناشی از آنها، بر نظم های منطقه ای چگونه خواهد بود ؟ که این سؤال در مورد منطقه خاورمیانه نیز مطرح می گردد.

1-3- سؤالات فرعی

در راستای پاسخ به پرسش اصلی پژوهش، سؤالات زیر به عنوان پرسش های فرعی مطرح می گردد :

- اصول و مبانی نظری مسابقه تسلیحاتی در روابط بین الملل چیست و چگونه تحلیل می شود؟

- پیامدهای نظری و عملی بروز مسابقه تسلیحاتی چیست؟

- وضعیت مسابقه تسلیحاتی در منطقه خاورمیانه چگونه می باشد؟

- عوامل ایجاد کننده مسابقه تسلیحاتی در خاورمیانه چیست؟

- تأثیرات مثبت و منفی مسابقه تسلیحاتی در خاورمیانه چیست؟

- چه راه حل های راهبردی برای مدیریت تسلیحات در خاورمیانه وجود دارد؟

- مدل پیش بینی کننده و سیاستگذار در حوزه مسابقه تسلیحاتی خاورمیانه چگونه ترسیم

می شود؟